

Koncepcia rozvoja potravinárskeho priemyslu 2014-2020

III.5. Pekársky priemysel

Hospodárske postavenie sektora

Pekársky priemysel, (pod týmto názvom rozumieme aj priemysel cukrársky a cestovinársky) je najväčším potravinárskym odborom tak podľa počtu prevádzok ako aj podľa počtu zamestnancov. V súčasnosti je na Slovensku viac ako 700 pekárskych, cukrárskych a cestovinárskych prevádzok, v ktorých je zamestnaných okolo 10 tisíc pracovníkov. Na celkových tržbách a výrobe potravinárskeho priemyslu sa podieľa 7%. Výroba pekárskeho priemyslu je dlhodobo stabilná no z pohľadu tržieb od roku 2009 končí toto odvetvie každý hospodársky rok stratou cca -10,5 mil. Eur.

Tabuľka III.5.1: Hospodárske výsledky pekárenského a cukrárenského priemyslu (Eur)

	2008	2009	2010	2011	2012
Výroba	267 823 010	228 180 009	225 102 725	244 042 877	229 233 470
Tržby	329 428 932	280 523 021	272 415 727	295 661 049	274 111 358
Hospodársky výsledok	8 173 770	3 053 517	-2 347 348	-10 319 647	-11 630 680
Pridaná hodnota	102 398 493	104 357 632	93 820 482	84 488 736	79 574 665

Prameň: POTRAV (MPRV SR) 1-02, CD MPRV SR

Štruktúra pekárenského priemyslu

Z celkového počtu okolo 500 pekárskych prevádzok je 20 priemyselných, veľkokapacitných vybavených tunelovými pecami a kontinuálnymi linkami. Stredných pekárni s viac ako 3 pecami je okolo 40 a ostatné sú malé, remeselné pekárne s jednou až dvoma pecami a počtom pracovníkov do 50. Odhadujeme, že priemyselné pekárne sa na celkovom objeme výroby podieľajú asi 40 %, 15 % výrobkov je vyrobených v obchodných reťazcoch (in store pekárne a dopekánie predpečených výrobkov) a zvyšok vyrábajú malé a stredné pekárne. Kým väčšina remeselných pekárni je novovybudovaná, tak priemyselné pekárne až na jednu výnimku boli postavené ešte pred rokom 1989. Okrem šiestich pekárni je za všetkými pekárňami slovenský kapitál.

Podľa údajov zo ŠVPS SR na Slovensku pôsobí 80 výrobcov cestovín. Vo väčšine ide o malé rodinné firmy. Z hľadiska podielu na trhu sú významné dve firmy.

Toto odvetvie sa musí čo najrýchlejšie vyrovnáť s rozširovaním technológie predpekávanie a zmrazovania výrobkov. Táto technológia otvára náš trh aj zahraničným dodávateľom, pred ktorými bol doteraz chránený krátkou dobou trvanlivosti čerstvých pekárskych výrobkov. Ide o to, aby spotrebiteľia neboli vystavovaní zbytočnému riziku pri konzumácii dopekaných výrobkov z neznámych zahraničných zdrojov.

Zvyšovanie kvality a bezpečnosti pekárskych výrobkov sa nezaobíde bez vybudovania centrálného skúšobného laboratória pekárskeho a cukrárskeho priemyslu. V súčasnom období prakticky žiadna prevádzka nemá vlastné laboratórium, nemá možnosť kontrolovať výrobný proces, overovať požiadavky systému HACCP a pri kontrole surovín je odkázaná veriť atestu dodávateľa.

Surovinová základňa

Pekársky priemysel priamo ovplyvňuje kvalita obilia a jeho cena, ktorá sa odvíja od cien na svetových trhoch. Základnými výrobkami pekárskej výroby sú chlieb, čerstvé a jemné pečivo. Na výrobu pekárskych výrobkov sa používa takmer 100 % slovenskej produkcie mlynských produktov.

Výroba výrobkov pekárskeho a využitie výrobných kapacít

Z pohľadu výroby je zaznamenaný kontinuálny pokles pri výrobe cestovín. Kým v roku 2008 bolo vyrobených 16 726 ton cestovín, v roku 2012 len 12 348 ton.

Tabuľka III.5.2: Vývoj výroby pekárenských výrobkov (t)

Komodita	2008	2009	2010	2011	2012
Chlieb čerstvý	98 242	102 757	95 443	82 026	83 676
Ostatné výrobky z obilných zŕn	1 195	8 665	12 325	32 965	27 405
Pečivo jemné	2 774	3 327	3 188	7 315	5 282
Pečivo čerstvé	77 269	77 306	80 515	64 289	64 123
Ostatné pekárske výrobky	16 485	22 478	29 779	10 957	10 614
Cestoviny	16 726	14 908	12 617	12 385	12 348
Výrobky cukrárske	2 130	2 055	1 815	1 358	1 306
Trvanlivé pečivo	44	31	33	47	348
Výr. mrazených pekárenských výrobkov	2 635	2 263	1 611	2 908	1 080

Prameň: POTRAV (MPRV SR) 1-02, CD MPRV SR

Využitie kapacít pekárenského priemyslu sa v roku 2012 pohybovalo na úrovni 47% čo je pokles oproti roku 2011 o 17%. Pri chlebe predstavuje kapacita objem 205 tis. t a jej využitie je 40%-né, pri čerstvom pečive 125 tis. t a využitie 51 %. Podiel predaja pekárenských výrobkov na slovenskom trhu sa v roku 2012 pohyboval na úrovni 60,2 %.

Tabuľka III.5.3: Vybrané výrobné kapacity pekárenského priemyslu v roku 2012

Komodita	MJ	Kapacita	Výroba	% využitia
Chlieb čerstvý	tona	205 320	83 676	40,75
Ostatné výrobky z obilných zŕn	tona	32 965	27 405	83,13
Pečivo jemné	tona	8 174	5 282	64,62
Pečivo čerstvé	tona	125 470	64 123	51,11
Ostatné pekárske výrobky	tona	22 300	10 614	47,60
Cestoviny	tona	2 585	2 103	81,35
Výrobky cukrárske okrem trvanlivých	tona	3 350	1 306	38,99
Trvanlivé pečivo	tona	1 687	348	20,63
Výroba mrazených pekárenských výrobkov	tona	2 500	1 080	43,20

Prameň: POTRAV (MPRV SR) 1-02, CD MPRV SR

Využitie kapacít výroby cestovín sa pohybuje na úrovni 81 % a podiel predaja na slovenskom trhu sa pohybuje na úrovni 62,2 %.

Vzhľadom na nadbytočné kapacity neočakávame, že by v nasledujúcom období prišlo k budovaniu nových veľkokapacitných priemyselných pekární, rovnako sa nepredpokladá, že by sa počet pekární mal výrazne znižovať. Zdá sa, že sa vytvoril určitý rámec spolužitia remeselných a priemyselných pekární. Priemyselné pekárne majú rozhodujúci podiel pri zásobovaní obchodných reťazcov, kým remeselné pekárne majú významnejšiu úlohu pri zásobovaní vidieka cez svoje predajne, resp. potravinárske predajne mimo obchodných reťazcov.

V predchádzajúcom programovom období PRV SR 2007 - 2013 nebol pekárenský priemysel podporovaný z fondov EÚ, keďže podpora sa vzťahovala len pre produkty uvedené v prílohe I zmluvy o založení ES.

Spotreba pekárenských výrobkov

Spotreba obilnín (v hodnote múky) klesla o 1,3 % a dosiahla 80,3 kg na obyvateľa. V porovnaní s intervalom odporúčanej spotreby 94,0 - 103,0 kg na obyvateľa zaznamenaná spotreba obilnín padla 13,7 kg pod dolnú hranicu intervalu racionálnej spotreby. Oproti roku 2009 sa znížila hlavne spotreba chleba o 1,5 kg na 40,1 kg (5,6 %) a cestovín o 0,2 kg (2,9 %). Naopak zvýšila sa spotreba pšeničného pečiva o 0,9 kg (3,2 %). Spotreba trvanlivého pečiva zostala nezmenená.

Postavenie sektora v zahraničnom obchode

Sortiment pekárenských výrobkov je neobyčajne široký (každá pekárňa vyrába podľa vlastných receptúr) a tvoria ho stovky druhov chleba, bežného a jemného pečiva, cukrárenských výrobkov a cestovín. Prakticky celá produkcia sa realizuje na domácom trhu, export je minimálny.

Predpokladáme, že okolo 60 % produkcie sa predáva cez obchodné reťazce a asi 25 % vo vlastných predajniach. Vzhľadom na špecifickosť tohto výrobného odvetvia nemá zahraničný obchod na ekonomické výsledky významný vplyv.

Zhodnotenie a odhad zvyšovania sebestačnosti

Z údajov v tabuľke III.5.3 vyplýva, že SR je vo výrobe chleba a pšeničného pečiva sebestačná na 80 %.

Tabuľka III.5.4: Bilancia krytia spotreby pekárenských výrobkov v SR v tonách za rok 2012

	Výroba	Spotreba	Percentuálne krytie spotreby z výroby SR*	80% spotreby	Percentuálne krytie 80 % sebestačnosti	dovoz	vývoz	% sebestačnosti pri zohľadnení vývozu
Chlieb	172 823	206 029	83,9	164 823	104,9	8 641*	*	84
Pšeničné pečivo	118 628	155 784	76,1	124 627	95,2	17 794*	*	76

Poznámka: spotreba zo ŠÚ SR/publikácia celková spotreba potravín v roku 2012, výpočty vychádzajú zo spotreby potravín zo ŠÚ SR, vlastné prepočty

*nezistený údaj, * odhad MPRV SR (5% chlieb a 15 % pečivo)

Vzhľadom na to, že pekárenský priemysel patrí medzi odvetvia, ktoré dlhodobo pokrývajú sebestačnosť, je potrebné sa zamerať na zachovanie produkčnej výkonnosti odvetvia a na udržanie doterajšieho podielu na domácom trhu. Dôležité je rýchlo reagovať na využívanie technológie predpekania a zmrazovania výrobkov, čím bude možné nahradiť odhadovaný dovoz a zabezpečiť týmto sortimentom domáci trh.

Návrhy opatrení:

A. Investičné opatrenia

- nevyhnutná modernizácia väčšiny výrobných kapacít,
- investície smerovať do inovatívnych technológií a výrobkov
- vyčleniť investície na implementáciu požiadaviek správnej výrobnéj praxe a požiadaviek ochrany životného prostredia
- podporiť budovanie vlastných predajní
- pre zabezpečenie kvality a bezpečnosti pekárenských, cukrárenských a cestovinárskych výrobkov je nevyhnutné podporiť vytvorenie podmienok pre činnosť skúšobných laboratórií

Tabuľka III.5.5: Návrh rozdelenia finančných prostriedkov na obdobie 2014-2020 pre pekárenský priemysel

Katégoria I	2015	4.Q 2016-2017	2018	2019	2020	spolu
Pekárenský priemysel						
Počet výziev	1	1	1	Podľa potreby	Podľa potreby	3
Investičné potreby z PRV SR (v mil. EUR)	20	15	5			40
Z toho vlastné zdroje (v mil. EUR)	10	7,5	2,5			20
Zdroje z PRV SR (v mil. EUR)	10	7,5	2,5	Nedočerpané prerozdelené	Nedočerpané prerozdelené	20
Investičné potreby z OP VaI (v mil. EUR)		20				20
Z toho vlastné zdroje (v mil. EUR)		10				10
Zdroje z OP VaI (v mil. EUR)		10		Nedočerpané prerozdelené	Nedočerpané prerozdelené	10
Celkové investičné potreby						60

Prameň: návrh MPRV SR

Poznámka: Skutočné rozdelenie finančných prostriedkov, vrátane intenzity pomoci, bude závisieť najmä od konečných verzií programov (PRV a OP VaI) schválených EK, legislatívnych podmienok pre poskytovanie štátnej pomoci ako aj kvality projektov predložených žiadateľmi

B. Technické, legislatívne a marketingové opatrenia

- podporiť vytváranie regionálnych odbytových združení
- je nevyhnutné zabezpečiť podporu spotreby pekárskych výrobkov ako súčasť racionálnej výživy
- zvýšiť propagáciu výroby tradičných čerstvých výrobkov
- legislatívne podporiť duálne vzdelávanie
- podpora zvýšenia a zlepšenia transferu poznatkov vedy a výskumu do praxe